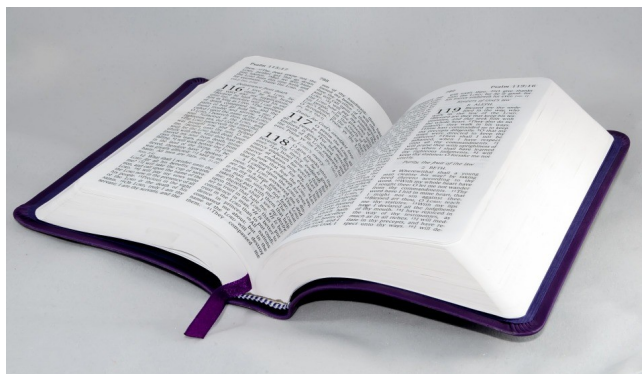

A Szentírás tanúságtétele önmagáról

Előadó: Péntek Dániel Gábor

A reformáció egyik fontos alapelve volt a *Sola Scriptura* (Egyedül a Szentírás) gondolata. Ez a tanítás azt jelenti, hogy a hit és az élet egyetlen zsinórmértékének a Szentírást mint Isten kijelentett, írott Igéjét fogadjuk el, és minden másnak, mint emberi hagyományoknak nem tulajdonítunk ilyen szerepet az életünkben. Ez az egyik oka annak, hogy a Szentírás önmagáról nyújtott tanúságtételével foglalkoznunk kell.

A másik ok pedig az, hogy a mai kultúránkban nagyon fontos az, hogy egy-egy kérdésben több forrásból tájékozódjunk. A Szentírás pedig egy egységes könyv, annak iratait azonban több mint ezer éven át különböző személyek írták le, akik különböző korokban különbözőképpen tapasztalták meg Isten cselekvését. Azt, hogy a Biblia egy sokszerzős könyv kifejezi már közkeletű megnevezése is: Bibliának nevezzük, ami görögül azt jelenti, hogy „könyvek”. Azt a kérdést kell tehát feltennünk, hogy ezeknek a különböző személyeknek a bizonyágtétele mennyiben erősíti meg egymást? Mit mondanak ezek a különböző hangok egymásról?

Mi a Szentírás célja?

Mielőtt azt a kérdést vizsgálnánk meg részletesen, hogy milyen tanúságtételt tesz a Szentírás önmagáról két további kérdéssel kell foglalkoznunk. Egyrészt azzal, hogy mi a Szentírás célja, másrészt pedig arról, hogy a belső bizonyágtétel mellett a külső bizonyágok hogyan tanúskodnak a Szentírás ihletettsége és hitelessége mellett, és ezek a külső – tehát nem magából az Írásból – nyert bizonyítékok mennyire tekinthetők megalapozottnak. Ez utóbbi kérdés tárgyalása során a kanonizációról lesz szó.

Mit tudhatunk meg a Szentírásból magából arról, hogy mi a Szentírás célja? Pál apostol a Timóteushoz írott második levelében a következőt írja: *A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre; (2 Tim 3,16).*¹ Ezt az igeverset sokszor szokták az Írás ihletettségének bizonyító igazságnak tekinteni, azonban az apostol a levél megfogalmazásakor még egészen biztosan nem gondolhatott a Szentírás ma előttünk álló formájára, amiről ő beszélhetett az elsősorban az Ószövetség, esetleg az Ószövetség és bizonyos újszövetségi iratok (pl. az evangéliumok) lehettek. Emellett arra is fel kell hívnunk a figyelmet, hogy a vers görög szövege fordítható úgy is, hogy „a teljes írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre”, de akár úgy is, hogy „minden Istentől ihletett írás alkalmas a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre”.

¹ A Szentírásból származó idézeteket a Magyar Bibliatársulat által kiadott *Revideált Újfordítású Biblia* alapján közlöm. (Budapest, 2014)

Azt tehát nem tudhatjuk meg ebből a szakaszból, hogy mely iratokat tekinti szentnek, ihletettnek, kanonikusnak Pál apostol, viszont fontos arra figyelniük amit Pál az Istentől ihletett iratokról *valóban* mond. Pál a Szentírás céljáról beszél itt és kijelenti, hogy a Szentírás alkalmas a feddésre, megjobbításra és az igazságban való nevelésre. A Szentírás Pál szerint tehát az igazságot tartalmazza és tanítani akar bennünket, az Írásban az igazsággal találkozhatunk. Aki hívő szívvel olvassa a Szentírást, annak pedig a Krisztussal való közösségben Isten Lelke az életét is átformálja „megjobbítja”.

A Szentírás szavainak egyik legjellemzőbb formája a történet. Isten cselekvésének tanúi történet formájában beszélnek el, aminek tanúi voltak, illetve ami történt velük. A Szentírás történeteinek azonban nem a gyönyörködtetés vagy a történet pusztá elbeszélése az elsődleges célja, hanem példát, mintát kívánnak állítani elénk a szentírók. Későbbi szentírók (pl. zsoltárírók, az Újszövetség írói) több alkalommal visszautalnak a korábbi történetekre, hogy emlékeztessék koruk hívőit a korábbiakra. Júdás rövid levelében a következőket olvashatjuk:

Emlékeztetni akarlak pedig titeket arra, jóllehet minderről tudtok, hogy bár az Úr egykor kiszabadította népét Egyiptom földjéről, azokat, akik nem hittek, később elpusztította. Azokat az angyalokat is, akik nem becsülték meg a maguk fejedelemségét, hanem elhagyták saját lakóhelyüket, örökkévaló bilincsekben és sötétségben tartja fogva a nagy nap ítéletére. Ugyanígy Szodoma és Gomora meg a körülöttük levő városok, amelyek ezekhez hasonló módon paráználkodtak, és idegen test utáni kívánság hajtotta őket, például szolgálnak, amikor az örök tűz büntetését szenvedik. (Júd 5-7)

Ti azonban, szeretteim, emlékezzetek meg azokról a beszédekről, amelyeket a mi Urunk Jézus Krisztus apostolai előre megmondtak. (Júd 17)

Az is figyelemre méltó, hogy a szentíró mire emlékeztet: egyrészt az ószövetségi eseményekre, másrészt pedig Jézus Krisztus szavaira! Az emlékeztetés célja nem csupán a történet felidézése, hanem annak bemutatása, hogy az egykori események, Isten korábbi cselekedetei ma is útmutatásul szolgálhatnak. Ez lehet a mi igehirdetésünk egyik fontos célja is, és ez egy olyan cél, amely magában a Szentírásban is szerepel.

Összefoglalva tehát a Szentírás célja a Szentírás szerint: az igazság tanítása Isten dicsőségére és az emberek üdvösségére, az élet megújítása és Isten cselekedeteire való emlékeztetés.

A II. Helvét Hitvallás a Szentírás magyarázatáról

A II. Helvét Hitvallás így ír a Szentírás magyarázatáról:

A Szentírásnak csak azt a magyarázatát ismerjük el igazhitűnek és helyesnek, amelyet magából a Szentírásból vesznek (tudniillik amely az eredeti nyelvek szellemében, a körülmények megfontolásával, valamint a hasonló vagy eltérő, több és világosabb helyek figyelembevételével készült), és amely megegyezik a hit és a szeretet szabályával, s főképpen Isten dicsőségét és az emberek üdvösségét szolgálja. (II. Helvét Hitvallás II.1)

A hitvallás az írásmagyarázat alapelveiről beszél, az itt megfogalmazott alapelvek (pl. Isten dicsőségének és az emberek üdvösségének szolgálata) azonban megegyeznek azzal, amit a Szentírás vall magáról ebben a kérdésben. E gondolatok szorosan kötődnek a Szentírás céljáról elmondottakhoz is.

Külső bizonyágok a Szentírás hitelességéről – A szent iratok kanonizációjának kérdéseit

A Szentírással kapcsolatban sokszor felvetődik az a kérdés is, hogy mi a biztosíték arra, hogy kanonizáció során a hiteles könyvek kerültek be a szentírási kánonba. Apologetikai szempontból így ezen a helyen feltétlenül tárgyalnunk kell azt az e kérdésre adott választ, mely szerint a kánon egy emberi alkotás, amelynek összeállítása során elsősorban politikai szempontok vezették az összeállítókat, és ennek köszönhetően önkényesen hagytak ki bizonyos könyveket, illetve ismerték el más könyvek Istentől ihletett voltát. Kérdésünk tehát arra vonatkozik, hogy mennyiben tekinthető önkényesnek a kánon összeállítása és e kérdésre történeti szempontból kívánunk röviden válaszolni. Az Újszövetség kanonizációjának kérdése ebből a szempontból kicsivel egyszerűbb, mivel rövidebb idő alatt keletkezett, kevesebb idő telt el az egyes könyvek megírása és a kánon rögzülése között és szinte teljes konszenzus van abban a tekintetben, hogy mely könyvek tartoznak a kánonba.

A kánon kialakulását sokan I. Constantinus vallási fordulatához, keresztyénség elfogadott vallássá nyilvánításához és az I. niceai (nikaiai) zsinathoz (Kr.u. 325) kötik. Valóban igaz az, hogy a kanonikus újszövetségi könyvek első teljes listáját Athanasziosz Kr. u. 367-ben íródott húsvéti körlevele tartalmazza, azonban erre a forrásra tekinthetünk úgy, mint egy konszenzus írásbeli megjelenésre és ez a konszenzus tükröződik a korábbi egyházi gyakorlatban.

Azok az újonnan előkerült könyvek, amelyeknek kanonizációból való kimaradását újabban példaként szokták felhozni a kanonizáció önkényes voltára (Júdás evangéliuma, Barnabás evangéliuma, stb.) a keresztyénségben néhány kisebb közösségtől eltekintve sohasem bírtak tekintéllyel és nem is használták őket. Ennek egyrészt oka a hitelesnek elfogadott iratoktól való tartalmi és teológiai különbségeik, valamint az apostoli tekintély hiánya.

Az újszövetségi kánon kialakulását tekinthetjük egy szerves folyamatnak, amely során az apostoli tekintéllyel megszólaló, az egyházban használt könyvek tekintélyét ismerte el az egyház. A kánon eszerint nem a rögzítés pillanatában alakult ki, hanem a „kánon kihirdetésekor” a meglévő állapotokat nyilvánították ki. Néhány irat tekintélye ezentúl is vitatott marad, ezek azonban nem a kánonon kívüli, hanem az azon belüli könyvek. Így még a reformátorok számára is legitimnek számít pl. Júdás, Jakab, Péter második levele és a Jelenések könyve kanonikus voltának megkérdőjelezése. (Pl. Luther szalmalevelnek nevezi Jakab levelét, illetve munkásságának korai szakaszában kételyeket fogalmaz meg a Jelenések könyvével kapcsolatban, később azonban revideálja ezzel kapcsolatos nézeteit, Kálvin pedig legitimnek tekinti a 2Péter kanonikus voltának megkérdőjelezését, azonban a könyv kommentálása során megnyugtató válaszokat is ad erre.) Ezek a kérdések azonban e könyvek hitelesnek elismerésével végződtek és párhuzamosnak láthatjuk a zsidóság körében az ószövetségi iratok kanonizációjával kapcsolatos alább ismertetett folyamatokkal. Az iratok kanonikusként való felismerésében szerepet játszott az, hogy azok apostoli

tekintéllyel szólaltak-e meg, illetve hogy mondanivalójuk egybecsengett-e a Krisztusról szóló apostoli bizonyágtétellel.

Az Ószövetség esetében azért bonyolultabb a helyzet, mert a kanonizáció hosszabb folyamat volt, továbbá több ószövetségi kánon is létezik, ráadásul ezek között nyelvileg sem mutatkozik egység, amíg az Újszövetség a kezdetektől fogva görög nyelven hagyományozódott és kanonizálódott, addig az Ószövetség esetében párhuzamosan és szinte egyszerre alakul ki az egyiptomi Alexandriában egy görög nyelvű és Palesztinában egy héber nyelvű kánon.

A héber és a görög kánon eltérései magyarázzák az egyes felekezetek által használt kánonok különbségeit is. A reformáció az ószövetségi kánon esetében a héber kánon mellett döntött, mivel a héber (és az arámi) az ószövetségi szent iratok eredeti nyelve, azonban a bővebb görög kánon további könyveit sem számították teljesen a Bibliákból, hanem másodlagosan kanonikus (deutero-kanonikus) könyvekként bekerültek ezek is a nyomtatott Bibliákba, és olvasásra is ajánlottak őket, hiszen Isten népének történetét írják le, azonban hittételek megalapozására nem szolgálhattak. Ez sem önkényes döntés volt azonban a reformátorok részéről, hanem az egyértelműen ihletett könyvek hiteles voltának elismerése és kinyilvánítása. A másodlagosan kanonikus könyvek csak a 19. századtól maradnak ki teljesen a protestáns Bibliából, elsősorban terjedelmi okokból.

Noha e szempont mindenképpen érthető, de e sorok írója sajnálatosnak tekinti azt, hogy jelenleg nem forog közkézen olyan magyar nyelvű, protestáns bibliafordítás, amely ezeket a könyveket is tartalmazza. A Magyar Bibliatársulat gondozásában *Deutero-kanonikus bibliai könyvek* címen megjelent ezeknek a könyveknek a kiadása is, e kiadvány némileg pótolja ezt a hiányosságot. (Megjegyzendő még, hogy e kötet a Biblia Jeromos által készített latin fordítását – Vulgata – követi, kihagyva az annak függelékében szereplő könyveket, a görög kánon még ennél – a függeléké! – is több könyvet tartalmaz, ezeket azonban a katolikus egyház sem használja. Ezen az alapon a Héber Kánonhoz való ragaszkodás következetesebbnek is tűnhet.)

Szólnunk kell még a Héber Kánon kialakulásáról. A kánon nagy része, így a Tóra (Mózes 5 könyve), a próféták könyvei, a Zsoltárok és további könyvek kanonikus voltának kérdése nem volt kérdéses, néhány tartalmilag nehéz könyv (Énekek Éneke, Prédikátor) kapcsán zajlottak viták. Ezekből a vitákból szoktak következtetni a kánon kései rögzülésére. Sokan a Kr. u. 1. századra, az úgynevezett jamniai zsinatra teszik a kánon rögzülését, ezt azonban ma a kutatók nem fogadják el, és erre jó alapjuk van, mivel egy ilyen rabbinikus gyűlésnek nem lehetett a célja a végső rögzítés, hanem sokkal inkább a kérdések megvitatása. Kérdés, hogy akkor ennél az időpontnál korábbra vagy későbbre kell-e tennünk a kánon rögződését? Egyrészt látnunk kell, hogy az első teljes héber nyelvű Biblia, amely sokkal későbből maradtunk ránk. Másrészt azonban látnunk kell, hogy a rabbinikus kor vitái is már azt jelzi, hogy mely könyveknek tulajdonítottak tekintélyt, ezek

Részlet az Aleppói kódexből
(Mózes 5. könyve)

pedig megegyeznek a kanonikus könyvekkel. E korszak vitái nem csupán azt jelzik, hogy nem dőlt el véglegesen minden kanonizációval kapcsolatos kérdés, – ez a zsidóságban természetes is – hanem azt is, hogy a gondolkodás és a diszkusszió a később kanonizált könyvek körül folyt, ami pedig már jelzi azok hitelesnek való elismerésének valamilyen fokát. Ehhez még hozzátehetjük azt, hogy a kérdések elsősorban az adott könyvek ihletett, szent voltának elismerésével zárul, így ez volt az elfogadott vélemény.

Összességében azt láthatjuk tehát, hogy a külső bizonyosságokból és a kanonizáció történeti folyamatából kirajzolódik az, hogy az egyház egy folyamat szerves részeként, nem pedig önkényes választás során ismerte fel a könyvek ihletett voltát.

A Szentlélek belső bizonyágtétele

Isten kegyelme nélkül, és anélkül, hogy az Ő Szentlelke megvilágosítaná előttünk Igéjét nem ismerhetnénk meg Őt igazán és nem érthetnénk meg az ő Igéjét. A Szentléleknek ezt a bizonyágtételét mindenképpen a Szentírás önmagáról mondott tanúságtételei mellé kell helyeznünk, mivel Isten Lelke nélkül senki sem ismerheti fel abban Isten szavát.

Erről így ír a II. Helvét Hitvallás:

Azt sem gondoljuk, hogy ezt a külső igehirdetést hasztalannak kellene tekinteni azért, mert az igaz vallás tanítása a Szentlélek belső megvilágosításától függ, amint meg van írva: Nem tanítja többé senki az ő felebarátját, mert ők mindnyájan megismernek engem (Jer 31,34); továbbá: Sem aki plántál, nem valaki, sem aki öntöz, hanem a növekedést adó Isten (1Kor 3,7). Mert bár senki sem mehet Krisztushoz, csak ha a mennyei Atya vonja (Jn 6,44), és csak ha a Szentlélek világosítja meg belülről, mégis tudjuk: Isten mindenképpen azt akarja, hogy igéje külsőképpen is hirdettessék. Valóban, megtehetette volna, hogy Szentlelkével vagy angyal szolgálata által, Péter szolgálata nélkül tanítsa az Apostolok Cselekedeteiben említett Kornéliuszt, mindazonáltal mégis Péterhez küldi őt, akiről az angyal így szólt: Ő mondja meg neked, mit kell cselekedned (ApCsel 10,6).

Mert aki belül megvilágosít, Szentlelket ajándékozva az embereknek, ő maga parancsolta meg tanítványainak: Menjetek el e széles világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtésnek (Mk 16,15). (II. Helvét Hitvallás I.4-5.)

A Szentírás tanúságtétele önmagáról

A következőkben azt tekintjük át vázlatosan, hogy mit állít a Szentírás önmagáról, illetve mit mondanak az egyes szentírók egymásról, hogyan erősítik meg egymás írásainak hitelességét tartalmát. A reformátorok számára is fontos volt az az elv, hogy a Szentírás önmagát magyarázza (*sacra Scriptura sui ipsius inetrpres*). A következőkben ezen alapelvnek egy szűk területét tekintjük át, ugyanis azon helyekről olvashatunk egy válogatást, ahol a szentírók más szentírókról beszélnek, vagy éppen az ő szavukat idézik, erősítik meg. Látnunk kell, hogy a Szentírás egy sokszerzős könyv, sőt könyvek gyűjteménye, ahol a különböző szerzőknek, bizonyágtéteveőknek a hangjai megerősítik egymást és egybecsengenek.

A, A Szentírás Isten törvényét dicsőíti

Az ÚR törvénye tökéletes, felüdíti a lelket. Az ÚR intő szava határozott, bölccsé teszi az együgyűt.

Az ÚR rendelkezései helyesek, megörvendeztetik a szívet.

Az ÚR parancsolata világos, ragyogóvá teszi a szemet. (Zsolt 19,8-9)

Lábam előtt mécses a te igéd, ösvényem világossága.

Esküszöm és fogadom, hogy megtartom igazságos döntéseidet.

Nagy nyomorúságba jutottam, tartsd meg életemet ígéreted szerint, URam!

Önként vállalt fogadalmaimat fogadd kegyesen, URam, és taníts engem döntéseidre!

Életem folyton veszélyben van, törvényedről mégsem feledkezem meg.

Csapdát készítettek nekem a bűnösök, utasításaidtól mégsem tértem el.

Intelmeidet kaptam örökségül örökre, azok örvendeztetik szívemet.

Szívből törekszem rendelkezéseid teljesítésére, ennek örök jutalma van. (Zsolt 119,105-112)

A fenti zsoltáridézetek Isten törvényének világosságát magasztalják. Törvény alatt itt a Mózes által a népnek adott Istentől jövő rendelkezésekre kell gondolnunk, tehát végső soron Mózes öt könyvére.

B, A Szentírás önmagát magyarázza

Az alább olvasható dánieli prófécia Jeremiás prófeciáját magyarázza. A két hely egymás nélkül nem lenne érthető.

Azért ezt mondja a Seregek URa: Mivel nem hallgattatok az én ígéimre, elhozatom észak valamennyi nemzetségét – így szól az ÚR – meg szolgálmat, Nebukadneccart, Babilónia királyát. Rázúdítom erre az országra, lakóira és valamennyi szomszédos népre. Kiirtom őket, hogy megborzadva felszisszen, aki látja, mert örökre romhalmazzá teszem őket. Megszüntetem náluk a hangos, vidám örvendezést, a vőlegény és a menyasszony örömét, a malomzúgást és a mécsvilágot. Ez az ország szörnyű romhalmazzá lesz, és ezek a népek Babilónia királyának fognak szolgálni hetven esztendeig. De ha majd letelik a hetven év, megbüntettem Babilónia királyát és népét – így szól az ÚR – meg a káldeusok országát bűnei miatt, és pusztasággá teszem örökre. Mert beteljesítem mindazt, amit erről az országról mondtam, mindazt, ami meg van írva ebben a könyvben, amelyet Jeremiás a népekről prófétált. Ők is szolgálni fognak hatalmas népeknek és nagy királyoknak. Így fizetek meg nekik tetteikért, amelyeket elkövettek. (Jer 25,8-14)

Amikor könyörögni kezdte, egy kijelentés hangzott el, és én azért jöttem, hogy elmondjam azt neked, mivel kedvel téged az Isten. Értsd meg a kijelentést, és értsd meg a látványt! Hetven hét van kiszabva népedre és szent városodra. Akkor véget ér a hitszegés, és megszűnik a véték, engesztelést nyer a bűn, és eljön hozzánk az örökké tartó igazság. Beteljesül a prófétai látomás, és felkenik a szentek szentjét. Tudd meg azért, és értsd meg:

Attól fogva, hogy elhangzott a kijelentés Jeruzsálem újjáépüléséről, hét hét telik majd el a fejedelem felkenéséig. Azután még hatvankét hét, és bár viszontagságos idők jönnek, a terek és a falak újjáépülnek. A hatvankét hét eltelte után megölik a felkentet, senkije sem lesz. Egy eljövendő fejedelem népe pedig elpusztítja a várost és a szentélyt. Elvégzett dolog, hogy pusztán álljanak a háború végéig. De a fejedelemnek is vége lesz, ha jön az áradat Erős szövetséget köt sokakkal egy hétre, de a hét közepén véget vet a véres- és az ételáldozatnak. A templom párkányára odakerül az iszonyatos bálvány, míg csak rá nem szakad a pusztítóra a végleges megsemmisülés. (Dán 9,24-27)

C, Az egyik szentíró megerősíti a másik hitelességét

Ezért tehát, szeretteim, minthogy ezeket várjátok, igyekezzetek, hogy ő tisztának és feddhetetlennek találjon benneteket békességben. A mi Urunk hosszútűrését pedig üdvösnek tartjátok, ahogyan szeretett testvérünk, Pál is megírta nektek – a neki adott bölcsesség szerint – szinte minden levélben, amikor ezekről szól. Ezekben van néhány nehezen érthető dolog, amelyeket a tanulatlanok és az állhatatlanok kiforgatnak, mint más írásokat is a maguk vesztére. (2 Pét 3,14-16)

A fent olvasható részben Péter apostol második levele erősíti meg Pál írásainak hitelességét, egyszerre felhívva arra is a fenyegető veszélyre is a figyelmet, hogy sokan félremagyarázzák az ő szavait. De ez utóbbi tény semmit nem von le Pál írásainak értékéből és hasznosságából.

Itt kell ismét említenünk Pálnak a már idézett mondását, ahol a szent iratok hitelességéről beszél. Itt az apostol szintén más szentírók hitelességét erősíti meg, bár az előző idézethez képest különbség, hogy ebben az esetben nem tudjuk, hogy pontosan mely iratokról van szó: *A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre; (2 Tim 3,16).*

D, Jézus mint bibliamagyarázó

Jézus szentírásmagyarázatának két központi gondolatára szeretnénk felhívni a figyelmet.

Egyrészt megerősíti az Ószövetség szent iratainak hitelességét. Erre példa következő részlet:

Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem a törvényt vagy a próféták tanítását. Nem azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem, hanem hogy betöltsem azokat. Mert bizony mondom nektek, hogy amíg az ég és a föld el nem múlik, egy ióta vagy egy vessző sem vész el a törvényből, míg az egész be nem teljesedik. Tehát ha valaki a legkisebb parancsolatok közül akár csak egyet is eltöröl, és úgy tanítja az embereket, az a legkisebb lesz a mennyek országában; ha pedig valaki ezeket megtartja és tanítja, nagy lesz az a mennyek országában. (Mt 5,17-19)

Másrészt pedig felhívta arra a figyelmet, hogy az Ószövetség Őbenne teljesedik be. Ez a gondolat megjelenik a fenti részben is, azonban álljon itt még példaként Jézusnak a názáreti zsinagógában

mondott igehirdetése:

Jézus a Lélek erejével visszatért Galileába, és elterjedt a híre az egész környéken. Tanított a zsinagógáikban, és dicsőítette mindenki. Amikor Názáretbe ment, ahol felnevelkedett, szokása szerint bement szombaton a zsinagógába, és felállt, hogy felolvasson. Odanyújtották neki Ézsaiás próféta könyvét, ő pedig kinyitotta a könyvtekercset, és megkereste azt a helyet, ahol ez van megírva: „Az Úrnak Lelke van énrajtam, mert felkent engem, hogy evangéliumot hirdessek a szegényeknek; azért küldött el, hogy a szabadulást hirdessem a foglyoknak, és a vakoknak szemük megnyílását; hogy szabadon bocsássam a megkínzottakat, és hirdessem az Úr kedves esztendejét.” Ekkor összegöngyölvélte a könyvtekercset, átadta a szolgának, és leült. A zsinagógában mindenkinek a tekintete rajta függött; ő pedig így kezdett beszélni hozzájuk: Ma teljesedett be ez az írás a fületek hallatára. (Lk 4,14-21)

E, Pál apostol mint bibliamagyarázó

Pál apostol írásaiban szintén megerősíti az Ószövetség hitelességét és rámutat arra is, hogy annak szavai Krisztusban teljesedtek be. A hit által való megigazulást is az Ószövetség alapján, annak magyarázata során fejti ki:

Mit mondjunk tehát, mit ért el Ábrahám, a mi ősatyánk a saját erejéből? Ha ugyanis Ábrahám cselekedetekből igazult volna meg, akkor volna mivel dicsekednie, de nem Isten előtt. De mit mond az Írás? „Hitt Ábrahám Istennek, és Isten ezt számította be neki igazságnak.” Aki fáradozik, annak a bért nem jutalomként számítják, hanem azért, mert tartoznak azzal. Aki pedig nem fáradozik, hanem hisz abban, aki megigazítja az istentelent, annak Isten a hitét számítja igazságnak. Ahogyan Dávid is azt az embert mondja boldognak, akinek Isten cselekedetek nélkül tulajdonít igazságot: „Boldogok, akiknek megbocsáttattak törvényszegéseik, és akiknek elfedeztetek bűneik. Boldog az az ember, akinek az Úr bűnt nem tulajdonít.”

Most tehát ez a boldognak mondás csak a körülmetélteknek szól-e, vagy a körülmetéletleneknek is? Mert azt mondjuk, hogy Ábrahámnak Isten a hitet számította be igazságnak. De milyen állapotában fogadta el őt igaznak: körülmetélten vagy körülmetéletlenül? Nem körülmetélten, hanem körülmetéletlenül. Sőt a körülmetélkedés jelét is körülmetéletlenül tanúsított hite igazságának pecsétjéül kapta, hogy atyja legyen minden körülmetéletlen hívőnek, és az igazság azoknak is beszámíttassék; és hogy atyja legyen azoknak a körülmetélteknek is, akik nemcsak körül vannak metélve, hanem nyomába is lépnek atyánk, Ábrahám körülmetéletlenül tanúsított hitének. (Róm 4,1-12)

F, Tekintéllyel megszólaló próféták, apostolok, mint Isten szavának közvetítői

Pál apostol több írásában szerepelnek olyan bizonyítékok, amelyek leveleinek isteni ihletettségét és apostoli tekintélyét támasztják alá. A korinthusi gyülekezethez így ír Pál:

A házásoknak pedig nem én parancsolom, hanem az Úr, hogy az asszony ne váljon el a férjétől. Ha azonban elválik, maradjon házasság nélkül, vagy béküljön ki férjével! A férj se

bocsássa el feleségét! A többieknek pedig én mondom, nem az Úr: ha egy testvérnek hitetlen felesége van, aki kész vele élni, ne bocsássa el! És ha egy asszonynak hitetlen férje van, aki kész vele élni, ne hagyja el a férjét! Mert a hitetlen férj meg van szentelve hívő felesége által, a hitetlen feleség pedig hívő férje által; különben gyermekeitek is tisztátalanok volnának, így azonban szentek. (1 Kor 7,10-14)

Abból, hogy Pál hangsúlyozza, hogy egy tanítást ő mond és nem az Úr, egyértelműen látszik, hogy más tanításaiban apostoli tekintéllyel és isteni ihletettséggel szólal meg. Pál maga is különböző tekintély tulajdonít annak, amit íz Úr mond és annak, amit ő. Hasonló tekintéllyel szólalnak meg az Ószövetség prófétái is, amikor igehirdetésüket így kezdik: „Így szól az Úr”.

Pál apostol más helyen így támasztja alá írásainak apostoli tekintélyét, illetve azt, hogy azok valóban tőle származnak: *Nézzétek, mekkora betűkkel írok nektek a saját kezemmel!* (Gal 6,11) Ez az apró, személyes megjegyzéssel is a Szentírás tulajdonképpen azt támasztja alá, amit önmagáról vall.

G, A Jelenések könyve és a prófétai ige bizonyossága

A Jelenések könyve így erősíti meg prófétai szavainak ihletettségét:

És ezt mondta nekem: Ezek az igék megbízhatók és igazak, mert az Úr, a próféták lelkének Istene küldte el angyalát, hogy megmutassa szolgálóinak mindezt, aminek hamarosan meg kell történnie. (Jel 22,6)

Ez a vers azért is fontos, mert alátámasztja más prófétai igék Istentől ihletettségét is, azáltal, hogy Isten a próféták Lelke Istenének nevezi.

A Jelenések könyve abból a szempontból is érdekes, hogy a könyv más szentírási (ószövetségi) könyveket idéz sok esetben. Ezzel egyrészt rámutat azok ihletettségére, másrészt pedig a múlt szentjeinek (prófétáinak) szavaival beszél az eljövendő dolgokról.

H, Párhuzamos tanúságtételek

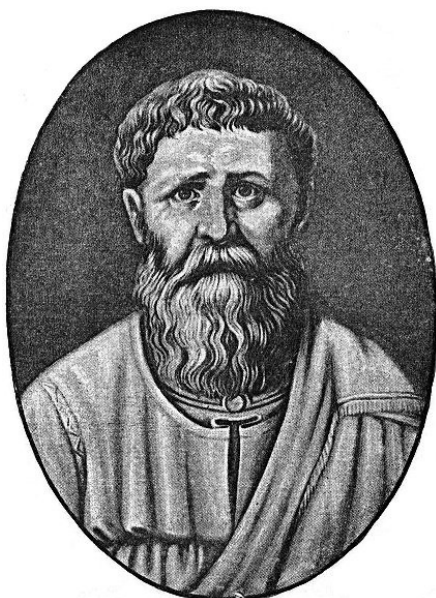
Végezetül fel kell hívni arra a figyelmet, hogy bizonyos eseményekről a Szentírásban több, egymást kiegészítő és megerősítő tanúságtételt is olvashatunk. Izrael történetéről olvashatunk egyfelől a Sámuel és a Királyok könyveiben, másfelől pedig a Krónikák két könyvében, és ugyanígy egymást kiegészítő tanúságtételek olvashatók Jézus életéről a négy evangéliumban.

Hogyan olvassuk a nehezen érthető részeket a Szentírásban?

Augustinus egyházatya így írt erről a kérdéstről:

Így más dolgok is vannak, amelyeknek nem egyetlen a jelentése, hanem esetről-esetre, nem csupán két különböző, hanem gyakran többféle jelentéssel is rendelkeznek, aszerint, hogy hol, milyen mondatban fordulnak elő. Ahol pedig érthetőbbnek találjuk azokat, ott kell megtanulnunk, hogy miképpen fogjuk föl értelmüket a homályos helyeken. Mert nem érthetjük meg sehonnét se jobban az Istenhez irányított mondást: „Ragadj fegyvert és pajzst;

és kelj föl segítségemre” (Zsolt. 34,2.), mint ama helyből kiindulva, hol így olvassuk: „Uram! Jóvoltoddal mint pajzzsal környékeztél meg minket”. (Zsolt. 5,13.) De azért nem úgy áll most már a dolog, hogy bárhol olvasunk is pajzsot valamiféle oltalom gyanánt, semmi egyéb értelemben ne vehetnők, mint az Isten jóvoltának. Mert szó van a hit pajzsáról is: „mely által a gonosznak minden tüzes nyilait elolthassátok”. (Eff. 6,16.) Ám ismét csak nem szabad efféle lelki fegyverek említése közben kizárólag a pajzs szót lefoglalnunk a hit jelölésére. Hiszen más helyen szó van a hit páncéljáról is: „felöltvén – úgymond – a hit és szeretet páncélját”. (1Tessz. 5,8.) (Augustinus: De Doctrina Christiana III.37. Városi István fordítása)²

Augustinus

A nehezebben érthető helyek olvasása esetén tehát a könnyebben érthető szentírási helyekhez fordulhatunk. Így a „Szentírás önmagát értelmezi” elv alapján járunk el.

Előfordulhat az is, hogy egy hosszabb egység vagy egy teljes könyv mondanivalója tűnik nehéznek, vagy úgy, hogy ellentmond más bibliai könyveknek. Erre példa Prédikátor könyve, aminek pesszimizmusa ellentmondani látszik mind az Ószövetségnek, mind pedig az evangéliumnak. Mi a helye ennek a speciális hangnak a kánonban? Próbálták ezt a kérdést úgy megoldani, hogy elvették a könyv mondanivalójának élet azzal, hogy a gyakran visszatérő „nap alatt” kifejezés alatt a Prédikátor csak ezt világot értené, amelyen Isten kívül áll, és csak erre, az „emberi” világra vonatkoznak pesszimista megállapításai. Azonban a könyv egészéből nem ez sugárzik, hanem sokkal inkább az, hogy a Prédikátor, bár tud Isten hatalmáról és az örökkévalóságról, azt mégis elérhetetlennek

látja az ember számára. A Prédikátor számára minden mulandó, és ezért haszontalan, hiábavaló. Két szempont lehet segítségünkre e könyv olvasásakor. Egyrészt a Prédikátor mintegy ellenpontját adja az evangéliumnak, mintha azt akarná bemutatni, hogy milyen az emberi élet Krisztus váltságáhalála és feltámadása nélkül. (Itt összecseng mondanivalója az 1Kor 15. részével is.) Másrészt pedig láthatjuk azt is, hogy a Prédikátor nagyon mély emberi megtapasztalásokat, gondolatokat ír le, amelyek mindannyiunknak – hívőnek és nem hívőnek – tapasztalatai lehetnek, sőt ezek a gondolatok segíthetnek a magunk élettapasztalatának elmélyítésében is. Így a Prédikátor könyve egyfajta hídként is szolgálhat az evangéliumot nem ismerők felé, egy közös alap lehet (ráadásul magában a Szentírásban!), amely alapján Krisztus halálának és feltámadásának jelentősége felragyoghat az emberek előtt.

² Városi István: *Szent Ágoston A keresztyén tanításról*. Budapest: Szent István Társulat, 1944 184-185. o.